פרשת השבוע על פי ה"שם משמואל"

שנת תרע"ב

כתיב מקוה ישראל ה' ואמרו ז"ל (יומא פ"ה:) מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל. כ"ק אבי אדומו"ר זצללה"ה פירש כי גבולות חלק הקב"ה בעולמו, ברואים שבים כיון שהם עולים ליבשה מיד מתים, וכן ברואים שביבשה אינם יכולין לחיות במים, וע"כ הטובל במים הרי הוא כאילו איבד החיות שהיתה לו מכבר, ומתחיל לחיות חיים חדשים, ע"כ נטהר, כי איננו אותו האיש עם החיות שמכבר שנטמא, וכ"כ גבולות חלק הקב"ה בעולמו, עליונים למעלה ותחתונים למטה, ולפי זה השב בתשובה שנדבק בהש"י למעלה, הרי נפרד מהחיות שהיתה לו מכבר, ושואב חיים חדשים, ע"כ נטהר מעוונותיו הקודמים, עכ"ד:

ולי נראה לומר בלשון אחר, בהקדים מה שאמרנו במק"א בטעם טהרת המקוה, עפ"י מה שמצינו בש"ס זבחים (מ"ג:) וטומאתו עליו מי שטומאה פורחת ממנו ע"י מקוה, הרי כי הטומאה היא ענין חיצוני המרחף עליו ובבואו למקוה היא פורחת ממנו. והיינו עפ"י שאמרו ז"ל (זוה"ק ח"א פ"ח.) שאין הנבואה שורה בחו"ל ועל יחוקאל שרתה הנבואה בחו"ל מפני שהי' על נהר כבר על המים שהוא מקום טהרה, ובש"ס סנהדרין (ס"ז:) כי כשפים נמוחין בנהר. וי"ל הטעם כי המים הם פשוטים ואין להם גוף כלל רק כגוון הכלי הניתנים בו, וע"כ טומאה וכשפים שמקורם הוא שניות ודמיון ותמגרה היפוך הפשיטות, ע"כ אין להם מציאות במים שהוא מקום הפשיטות. ובכן בבוא הטמא למים בהכרח פורחת הטומאה ממנו, כמו שהכשפים נמחים במים:

ומעתה יובן מאמרם ז"ל מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל. כי אדם השב אל הש"י, וכתיב (תהלים ה' ה') לא יגורך רע ועוונותיו בהכרח פורחים ממנו, ומצינו ג"כ לשון פריחה בעוונות במדרש (ב"ר פ' ל"ט) מה טל זה

ענין שבת תשובה. דהנה כ"ק אבי אדומו"ר זצללה"ה הגיד במה שעשי"ת הם אחר ר"ה, כי בר"ה הכל עושין תשובה אבל היא עדיין במחשבה, וצריך שתהי' התשובה במעשה שזה לא יתכן בר"ה שהוא יו"ט, מתקנין זה בעשי"ת שהם ימי חול, עכת"ד. וכן מסתבר. שאעפ"י שהמקדש ע"מ שאני צדיק אפילו רשע גמור מקודשת שמא הרהר תשובה בדעתו (כבש"ס קידושין מ"ט:), מ"מ כדי שיעקר החטא לגמרי צריך תשובה גמי במעשה אם החטא הי' במעשה, כי אין מחשבה מוציאה מיד מעשה, וכבר דברנו מזה, ותירצנו עפ"י מאמר הש"ס (שם נ"ט:) שאני מחשבה דטומאה דכמעשה דמיא, כמו כן בודאי מדה טובה המרובה, שהאדם השב בתשובה נעשה קדוש דכמעשה דמי, וכמו שאמר ר"י לתנא בתמורה (ג':) לא תתני ומימר משום דבדיבורו עשה מעשה וברש"י שעושה מחולין קדשים. אך זה יתכן בתשובה מאהבה, שזדונות נעשו

שבת תשובה

כי בזה המקוה מטהר את הטמאים?

פורח אף עוונותיך פורחים, כי זה ג"כ ענין חיצוני שנדבק באדם ע"י עוונותיו, וע"י תשובה שנדבק האדם בהש"י ממילא פורח ממנו, כי שם אין לו שום מציאות, ועיין במדרש (שמו"ר פ' ט"ו) שמדמה כפרת עוונות של יוה"כ, כמו מלאכים החוזרים לנהר אש שיצאו ממנו, ושוב הש"י מחדשן ומחזירן כשם שהיו בראשונה עיי"ש, והנה נהר אש הוא השורף את הפסולת כידוע מענין הנשמות שטובלין בנהר די נור, טרם עלותם ליראות את פני ה', והוא כעין מה שכתבנו:

ובזה יש לומר, דהנה כתיב (ישעי' ו' י') ולבבו יבין ושב ורפא לו, הרי שלשה דברים מפורשין כאן, בינת הלב, ושב, ורפא לו. וענין בינת הלב איננה ידיעה חיצונית, שהרי כבר כתיב פן יראה בעיניו ובאזניו ישמע, הרי ידיעה חיצונית אמורה, הא אינו מדבר אלא בבינת עומק הלב עד היכן הדברים מגיעים, עד שלבו נשבר לרסיסים וצר לו העולם, ואעפי"כ עדיין אין זה כלום אלא ושב, היינו שידבק בהש"י ויבטל דעתו ורצונו אליו יתברך ויקבל עליו עול מלכות שמים, ולא ישגיח לא על דעתו ולא על רצונו, רק יהי' בטל בתכלית הביטול, כמ"ש (תהלים מ' ט') לעשות רצונך אלקי חפצתי, שזה יהי' כל חפצו ורצונו, ומאחר שהוא בטל אל הש"י ונדבק בו, ממילא נפרד הרע ממנו כנ"ל, וזהו ורפא לו, כמו רפואת הגוף, שידוע שכל התרופות באות רק לדחות את הפסולת, כענין דאתבקע זיעה על גופו, או הקזת דם, או הרקות מלמעלה או מלמטה, וכן כל מיני רטיות הכל הוא לדחות הפסולת, כידוע בחכמת הרפואה, כן היא רפואת הנפש, שהפסולת שהיא העוונות המכהים אור הנפש ומעלים חלודה תיפרד ממנו וזוהי טהרתה:

ר. תשובה מטהרת

כזכיות ונתקדש בקדושה של מעלה, אבל בתשובה מיראה שנעשו כשגגות ועדיין שם חטא עליהן, אין לומר עליו שנתקדש, ודי לומר שטומאה פורחת ממנו או שאיקלשא טומאתו, שוב צריך מעשה שיהי' מוציא מיד מעשה. אך ידועים דברי התוס' ב"ק (ל"ב.) דהנאה הוי מעשה דכתיב ונכרתו הנפשות העושות ואף הנקבה במשמע, משום שהיא נהנית, וע"כ שבת שהמצוה בה עונג והנאה מקדושת שבת, וכמו שאמרו ז"ל (שבת קיח) המענג את השבת, ומלת את מורה על עצם הדבר, וא"כ צריך שיהי' העונג שלו מעצם קדושת השבת וזה חשוב כמעשה. ובזה יש לפרש ושמרו בנ"י את השבת לעשות את השבת לדורותם, שיצדק בו לשון לעשות כמו שם דכתיב העושות:

ויש לומר דאלה הם שלשת חזמנים, ר"ת הוא לבבו יבין, דע"י השופר יפתח סגור לבבו, ובעשי"ת הוא ושב, כמ"ש בזוה"ק (ח"ג ק'.) ויעקב אזיל באינון יומין דבין ר"ה ליוהכ"פ עריק לאשתזבא מיני' תב בתיובתא שוי גרמי' בתעניתא וכו', וזה הלשון והענין היו גבי יעקב אע"ה שנטמן בבית עבר י"ד שנים, הפירוש שהטמין א"ע בתורה וכאילו אינו בעוה"ז עולם העשי', רק שהי' בטל למקורו, כמו דגים שבים שאינם נפרדים מהמים, וע"כ ת"ח נקראים בזוה"ק נוני ימא, וזה עצמו הוא הענין שכתוב בזוה"ק שוי גרמי' בתעניתא, שחיות האדם בזה העולם היא ע"י אכילה ושתי', ותענית מורה שמבטל עצמו בזה העולם, רק שב למקורו וזהו פירוש ושב, וביוהכ"פ הוא ורפא לו, שאז נפרדה הפסולת כמ"ש בזוה"ק דהא אתפרש מעמא קדישא וקב"ה שביק לחובין ומכפר עלייהו:

ועפ"י הדברים האלו יובן ענין שבת תשובה, דלכאורה מאי אולמא דשבת מכל עשרת ימי תשובה, ובכולם נאמר דרשו ה' בהמצאו. אך י"ל דהנה איתא בזוה"ק דעוונות הם כעין סירכות הריאה שאינן מניחין לעלות, וא"כ כל עוד שעוונותיו עליו אינו יכול לשוב ולדבק בו ית"ש ובכן איך תתחיל טהרתו, אחרי שאמרנו כי הטהרה מעוונותיו נמשכת ע"י שנדבק בהש"י עוונותיו פורחים ממנו, וכל עוד שעוונותיו עליו אינו יכול לעלות ולדבק בהש"י, אך בשבת דאפי' ע"ה אימת שבת עליו, וכל החיצונים עומדים מרחוק, שוב אין כח בעוונותיו למנעו מלעלות ולדבק בהש"י, אבל אמרו ז"ל (ע"ז ג'.) מי שטרח בע"ש יאכל בשבת, וכל עבודתו ושבירת לבו בכל ימי התשובה מועילה, שכאשר בא יום השבת לא יוכלו העוונות למנעו כנ"ל. וזהו ענין שבת תשובה:

ולפי האמור יובנו דברי התנחומא (פ' ברא' סי' ג') שכבוד שבת עדיף מאלף תעניות שתענית היא מעין עשי' גופנית, וזה הוא ברוחניות שהנפש מתענגת, אלא בכל מקום יש לעשי' גופנית מעלה שהיא בפועל ובמעשה, אבל עונג שבת ששניהם בו שהוא ברוחניות ומ"מ הוא נחשב מעשה בפועל, א"כ הוא מועיל יותר ויותר. והיינו טעמא דאיתא בהאר"י ז"ל דעיקר תשובה הוא עסק התורה, והפירוש שיתענג ויהנה מעסק התורה מחמת שלומד בהתפעלות הנפש עד שדברי תורה נבלעין בדמו, וא"כ הוא עיקר התשובה שהוא בנפש ומ"מ חשוב שהוא בפועל ובמעשה: